

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE SAXOFÓN IV
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015, do 29 de Outubro)
CURSO 2020-21

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DISCIPLINA: INSTRUMENTO IV										
ESPECIALIDADE:	INTERPRETACIÓN				ITINERARIOS:	SAXOFÓN				
CARÁCTER:	MATERIAS OBRIGATORIAS ESPECÍFICAS				TIPO DE CLASE:	INDIVIDUAL				
DEPARTAMENTO:	VENTO MADEIRA				XEFE DE DPTO.:	ISMAEL VAQUERO				
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:	Pablo Coello				
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	1'5H
ECTS/CUAD.	-	-	-	9	-	-	-	-	Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS				EMAIL/TEL/WEB		TITORÍA			
	Pablo Coello Rodríguez				pablocoello@yahoo.es www.vertexesonora.net		Mércores 11.30 – 12.30			
	Narciso Pillo Guerreiro				npillo@telefonica.net		Xoves de 11.30h a 12.30h			

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR:	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios interpretativos que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS:	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS:	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxia principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1 Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora. T2 Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala axeitadamente. T3 Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza. T6 Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersonal. T13 Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional. T15 Traballar de xeito autónomo e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional. T17 Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xenerar valores significativos.
COMPETENCIAS XERAIS:	X1 Coñecer os principios teóricos da música e ter desenvolvido axeitadamente aptitudes para o recoñecemento, a comprensión e a memorización do material musical. X3 Producir e interpretar axeitadamente a notación gráfica de textos musicais. X6 Dominar un ou máis instrumentos musicais nun nivel axeitado ao seu eido principal de actividade. X8 Aplicar os métodos de traballo máis axeitados para superar os retos que se lle presenten no terreo do estudio persoal e na práctica musical colectiva. X11 Estar familiarizado cun repertorio amplo e actualizado, centrado na súa especialidade pero aberto a outras tradicións. Recoñecer os rasgos estilísticos que caracterizan o dito repertorio e poder describilos de xeito claro e concreto. X13 Coñecer os fundamentos da estrutura da linguaxe musical e saber aplicalos na práctica interpretativa, creativa, de investigación ou pedagóxica. X21 Crear e dar forma aos seus propios conceptos artísticos, tendo desenvolvido a capacidade de expresarse a traveso deles a partir de técnicas e recursos asimilados. X24 Desenvolver capacidades para a autoformación ao longo da súa vida profesional.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	E11 Interpretar o repertorio significativo da súa especialidade tratando axeitadamente os aspectos que o identifican na súa diversidade estilística. E12 Construír unha idea interpretativa coherente e propia. E14 Expresarse musicalmente co seu instrumento dun xeito fundamentado no coñecemento e dominio na técnica instrumental e corporal, así como nas características acústicas, organolóxicas e nas variantes estilísticas. E15 Comunicar como intérprete, as estruturas, ideas e materiais musicais con rigor. E16 Argumentar e expresar verbalmente os seus puntos de vista sobre interpretación, así como responder ao reto que supón facilitar a comprensión da obra musical. E110 Coñecer as implicacións escénicas que conleva a súa actividade profesional e ser quen de desenvolver as súas aplicacións prácticas.
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015, do 29 de Outubro	

3. OBXECTIVOS	
DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar un repertorio de obras de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.	T1, T6, T13, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, E1, E2, E4, E5, E10
2. Acadar autonomía para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dixitación, articulación, fraseo, etc...	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X8, X11, X13, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E6
3. Coñecer as convencións interpretativas de cada estilo e época.	T1, T13, T17, X1, X3, X8, X11, X13, E1, E4, E5, E10
4. Adestrar a memoria.	T1, T3, T6, T13, T15, X1, X8, X21, X24, E2, E5
5. Coñecer e practicar os diferentes instrumentos da familia do saxofón	T1, T3, T13, X1, X6, X8, X11, E1, E4
6. Adquirir hábitos de estudo correctos que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación e a rendabilidade do tempo empregado.	T 1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X8, X13, X21, X24; E2, E4, E5, E6

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS *
1. Interpretación	1.1 Respiración, recursos e exercicios. 1.2 Sonoridade como base da interpretación. 1.3 Escalas, arpeixos: Escala scromática, diatónica, en terceiras, arpeixos (negra 120, en semicorcheas). Escala cromática ata Re sobreagudo. Escalas diatónicas e arpeixos con sobreagudo. 1.4 Articulación (diferentes tipos de picados, ligados, acentos, combinación dos mesmos e traballo axeitado para os mesmos) 1.5 O fraseo. Aplicación das variedades de articulación e combinacións posibles de sonoridade. 1.6 Desenvolvemento de exercicios específicos a partir das dificultades ou necesidades atopadas nunha obra ou estudio. 1.7 Estudos: Nuevos Estudos Variados de Londeix (1 a 4), 48 Estudos de Ferling (1 a 8) 1.8 3 Obras de diferentes estilos. 1.9 Interpretación en público (convencións e dificultades) 1.10 Autoaprendizaxe como parte principal da formación do intérprete. 1.11 Autoavaliación do método de traballo individual. 1.12 Preparación e realización de probas e audicións de forma autónoma.	2 Λ 9Ω(65 min)
2. Análise musical aplicada	2.1 Contextualización estilística e histórica do material a interpretar. 2.2 Análise formal aplicada. 2.3 Análise harmónica aplicada.	9Ω(10 min)
3. Estudio do repertorio con instrumento acompañante.		Presenciais na disciplina de Repertorio con pianista acompañante. 9Ω(5 min)
4. Coñecemento dos principais compositores, escolas e tendencias da creación musical.		
5. Desenvolvemento da memoria musical.	5.1 Memorización de exercicios técnicos. 5.2 Memorización de pasaxes musicais. 5.3 Memorización de obras breves.	9Ω(10 min)
6. Audición Pública	6.1 Interpretación en público das obras e/ou estudos traballadas en clase e propostas polo profesor.	3 Λ
7. Actividades de repaso ou apoio	7.1 Repaso dos contidos realizados e apoio para resolución de problemas	2 Λ
*Temas aos que se adicará unha sesión completa Λ		16
*Temas aos que se adicará parte de cada unha das sesións Ω		TOTAL SESIÓNS:
Adaptación ao ensino mixto.		
No caso no que as audicións públicas coincidan con período de ensino non presencial, os alumnos afectados poderán quedar exentos. Poderase dar a opción de facer audición en directo por medios telemáticos ou por gravación.		
Adaptación ao ensino non presencial.		
A partir da data na que sexa efectivo o ensino non presencial, quedará anulado o contido relacionado có estudio do repertorio con instrumento acompañante, podéndose propoñer actividades de carácter analíticas encamiñadas a facilitar, posteriormente, a práctica do repertorio con pianista acompañante. Poderanse realizar audición públicas en directo, por medios telemáticos.		

5. METODOLOXÍA E PLANIFICACIÓN DOCENTE			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
1. Actividades introductorias	1'5	0	1'5
1.1 Toma de contacto (presentación e recuperación de información). Actividade de toma de contacto entre profesor e alumno. O profesor adicará as sesións a coñecer, preguntar e propor, así como a autoavaliar o proceso en función dos resultados.			
2. Activides de ensino aprendizaxe	18	63,5	81,5
2.1 Recuperación de lagoas ou ideas erróneas. Actividades de avaliación das capacidades adquiridas polo alumno ao longo da súa formación previa e do seu traballo individual. Propostas de métodos de traballo adicados a acadar novos obxectivos así como a mellorar os aspectos mal asimilados.			
2.2 Reforzamento e consolidación do traballo. Actividade na que se traballará sobre competencias xa adquiridas para o reforzamento das mesmas e como paso previo ao salto posterior cualitativo e cuantitativo en cada un dos temas propostos.			
2.3 Elaboración e reelaboración da información. Actividade de reflexión (conxunta na aula e posteriormente individual do alumno) e acción tanto no eido técnico como interpretativo. O alumno será guiado técnica e interpretativamente na aula en cada sesión, requeríndolle en sucesivas sesións a posta en práctica da reflexión, elaboración e reelaboración tanto de exercicios técnicos como interpretativos que o conduzan a unha maior autonomía na resolución de problemas no desenvolvemento do feito interpretativo.			
3. Actividades de consolidación	10'5	0	10,5
3.1 Audicións colectivas mesuais Actividade colectiva de todos os alumnos que consiste na realización de escalas e estudos seleccionados polo profesor, un deles de memoria			
3.2 Audicións públicas do repertorio Actividade que consiste na interpretación en público de 2 obras de Saxofón das 3 programadas no cuadrimestre, con acompañamento de piano se así o require a obra.			
3.3 Exames de técnica e estudos. Actividade que consiste nunha proba técnica de tonalidades e estudos seleccionados polo profesor, un deles de memoria			
4. Práctica individual. Actividade individual do alumno na que practicará todos os contidos traballados en clase tratando de acadar os obxectivos descritos na programación.	0	169'5	169'5
5. Pescuda de información. Actividade de pescuda de información por parte do alumno na que complementará o coñecemento dos contidos a traballar investigando sobre os compositores, estilos, contextos históricos, discografía, bibliografía, etc das obras traballadas en clase.	0	5	5
6. Actividades complementarias e extraacadémicas	0	2	2
6.1 Probas, concursos e concertos no centro.			
6.2 Probas, concursos e concertos fora do centro.			
6.3 Cursos e masterclases con intérpretes de reputado prestixio.			
Participación en probas, concursos e concertos tanto dentro como fora do centro así como asistencia a cursos e masterclases impartidas por intérpretes de reputado prestixio.			
TOTAL HORAS:			270
Adaptación ao ensino mixto. As horas correspondentes ás sesións que non se poidan realizar no centro serán realizadas a través de aplicacións telemáticas, ben en clase telemática presencial en directo, se os medios tecnolóxicos o permiten, ou no seu defecto por entrega de gravación das actividades propostas polo profesor. Neste último caso a gravación será enviada ao profesor a lo menos 2 horas antes do horario da súa clase. As actividades realizadas telemáticamente relacionaranse principalmente con propostas para assimilar ou desenrolar aspectos técnicos, actividades de reforzo e/ou actividades de memorización. Posteriormente, retomando as clases presenciais, darase prioridade durante o mesmo número de sesións realizadas telemáticamente ás actividades relacionadas coas propostas para assimilar os estilos musicais do repertorio a traballar e o desenrolo da expresividade. Se as clases non presenciais correspondesen coas últimas semanas de clase do cuadrimestre as actividades propostas serán de reforzo.			
Adaptación ao ensino non presencial. As sesións realizaranse no horario habitual do alumno. Darase prioridade as clases telemáticas presenciais, en directo, se os medios tecnolóxicos o permiten, ou no seu defecto por entrega de gravación das actividades propostas polo profesor. Neste último caso a gravación será enviada ao profesor a lo menos 2 horas antes do horario da súa clase. Manterase as actividades que se determinan na programación agás aquelas que se relacionen co estudio do repertorio con instrumento acompañante.			

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Interpretación dos exercicios técnicos, estudos e obras propostos polo profesor en cada unha das clases e nas sesións colectivas	<ol style="list-style-type: none"> Nivel técnico amosado nas clases. Execución rítmica precisa e segura. Calidade do son e afinación. Homoxeneidade, riqueza tímbrica e gradacións dinámicas. Fidelidade ao texto. Interpretación correcta dos signos de articulación e expresión. Coherencia e rigor estilística na interpretación. Capacidade autocrítica. Autonomía no traballo amosado. Autonomía na proposición de exercicios para a superación de dificultades técnicas específicas. 	Todas	50%
Audicións públicas do repertorio de Saxofón	<ol style="list-style-type: none"> Execución rítmica precisa e segura. Calidade do son e afinación. Homoxeneidade, riqueza tímbrica e gradacións dinámicas. Fidelidade ao texto. Interpretación correcta dos signos de articulación e expresión. Coherencia e rigor estilística na interpretación. Capacidade autocrítica. Autonomía no traballo amosado. Profesionalidade no escenario, utilización de recursos escénicos e interpretación de memoria do repertorio. 	Todas	25%
Exames de técnica e estudos	<ol style="list-style-type: none"> Execución rítmica precisa e segura. Calidade do son e afinación. Homoxeneidade, riqueza tímbrica e gradacións dinámicas. Fidelidade ao texto. Interpretación correcta dos signos de articulación e expresión. Coherencia e rigor estilística na interpretación. Capacidade autocrítica. Autonomía no traballo amosado. 	Todas	25%
<p>Adaptación ao ensino mixto. As clases realizadas da maneira telemática formarán parte da avaliación continua. No caso no que os exames coincidiran en período de ensino non presencial, e sempre que non houbera posibilidade de adaptar as datas para facelo presencialmente, faríase telemáticamente, dando prioridade ao formato telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p> <p>Adaptación ao ensino non presencial. As clases realizadas da maneira telemática formarán parte da avaliación continua. Os exames faranse telemáticamente, dando prioridade ao formato telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p>			
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
Audición pública. Interpretación dun estudio e tres obras	<ol style="list-style-type: none"> Execución rítmica precisa e segura. Calidade do son e afinación. Homoxeneidade, riqueza tímbrica e gradacións dinámicas. Fidelidade ao texto. Interpretación correcta dos signos de articulación e expresión. Coherencia e rigor estilística na interpretación. Capacidade autocrítica. Autonomía no traballo amosado. Profesionalidade no escenario, utilización de recursos escénicos e interpretación de memoria do repertorio. 	Todas	100%

<p>Adaptación ao ensino mixto. No caso no que os exames coincidiran en período de ensino non presencial, e sempre que non houbera posibilidade de adaptar as datas para facelo presencial, fariase telemáticamente, dando prioridade ao formato telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p> <p>Adaptación ao ensino non presencial. Os exames faranse telemáticamente, dando prioridade ao formato telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p>			
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA) Os alumnos que acumulen máis de 3 faltas perderán o dereito á avaliación continua e terán dereito a unha avaliación alternativa.			
<p>Audición pública. Interpretación dun estudio e tres obras</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Execución rítmica precisa e segura. 2. Calidade do son e afinación. Homoxeneidade, riqueza tímbrica e gradacións dinámicas. 3. Fidelidade ao texto. 4. Interpretación correcta dos signos de articulación e expresión. 5. Coherencia e rigor estilística na interpretación. 6. Capacidade autocrítica. 7. Autonomía no traballo amosado. 8. Profesionalidade no escenario, utilización de recursos escénicos e interpretación de memoria do repertorio. 	Todas	100%
<p>Adaptación ao ensino mixto. No caso no que os exames coincidiran en período de ensino non presencial, e sempre que non houbera posibilidade de adaptar as datas para facelo presencial, fariase telemáticamente, dando prioridade ao formato en telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p> <p>Adaptación ao ensino non presencial. Os exames faranse telemáticamente, dando prioridade ao formato telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p>			
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
<p>Audición pública. Interpretación dun estudio e tres obras de diferentes estilos, cando menos unha delas para Saxofón sola.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Execución rítmica precisa e segura. 2. Calidade do son e afinación. Homoxeneidade, riqueza tímbrica e gradacións dinámicas. 3. Fidelidade ao texto. 4. Interpretación correcta dos signos de articulación e expresión. 5. Coherencia e rigor estilística na interpretación. 6. Capacidade autocrítica. 7. Autonomía no traballo amosado. 8. Profesionalidade no escenario, utilización de recursos escénicos e interpretación de memoria do repertorio. 	Todas	100%
<p>Adaptación ao ensino mixto. No caso no que os exames coincidiran en período de ensino non presencial, e sempre que non houbera posibilidade de adaptar as datas para facelo presencial, fariase telemáticamente, dando prioridade ao formato en telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p> <p>Adaptación ao ensino non presencial. Os exames faranse telemáticamente, dando prioridade ao formato telemático en directo. Se non fora posible, as probas realizaríanse mediante gravación.</p>			

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

Estudos:

Fernand Gillet; 25 Etudes
 Jules Semler-Colery; Etudes concertantes
 Huit etudes techniques Op.8; J.M. Londeix
 Aprocche Musique Contemporaine; H.Prati
 M.Mule; 48 Estudios de Ferling ampliados a 60 (Ed.Leduc)
 Londeix, J-M; Nuevos estudios variados (Ed.Leduc)
 Giampieri; 16 estudios diarios de perfeccionamiento (Ed. Ricordi)
 Etudes; C.Lauba (Ed. Leduc)

Obras:

Rapsodie Bretonne (*sax. alto et orchestra*) Robert Bariller
 Brilliance (*saxophone Alto et Piano*) Ida Gotkovsky
 Sonate (*Saxophone Soprano Sib et Piano*) Jindrich Feld

Pièce Concertante (*ténor et orchestra*) Guy Lacour
 Concerto (*Sax. alto et Orchestre*) Pierre Max Dubois
 Pièces caractéristiques en forme de suite Pierre Max Dubois
 Concertino de Camera (*Sax. Alto et Onze instruments*) Jacques Ibert
 Prélude Cadence et Finale (*Sax. Alto et Piano*) Alferd Desenclos

Constant, M; Concertante (Ed. Ricordi)
 Debussy, C; Rapsodia (Ed. Lemoine)
 Dubois, P-M; Concerto (Ed. Leduc)
 Glazounov, A; Concerto en Mib op. 109 (Ed. Leduc)
 Hasquenoph, P; Concertino op. 34 (Ed. Eschig)
 Ibert, J; Concertino de cámara (Ed. Leduc)
 Martin, F; Ballade (Universal Ed.)
 Mihalovici, M; Chant Premier, op. 103 (Ed. i Heugel)
 Schmitt, F; Legende (Ed. Durand)
 Tomasi, H; Concerto (Ed. Leduc)
 Villalobos, H; Fantasia op. 630 (Ed. Southern)

Bach, J.S; Suites para violonchelo
 Berio, L; Sequenza IXb (Universal Edition) / Sequenza VIIIb (Universal Edition)
 Erkoreka, G; Duduk I (Oxford University Press); Yidaki (inédita)
 Grisey, G; Anubis et Nout (Ed. Lemoine)
 Havel, C; Oxyton (Tonger Musikverlag)
 Hurel, P; Opcit (Ed. Billaudot)
 Jolas, B; Episodie Quatrième (Ed. Leduc)
 Giner, B; Yod (Ed. Durand)
 Lauba, C; Hard (Ed. Fuzeau)
 Mefano, P; Périphe (Ed. Salabert)
 Newrith, O; Spleen (Ed. Ricordi)
 Oehring, H; Foxfire Zwei (Ed. Boosey & Hawks)
 Posadas, A; Anábasis (EMU)
 Rossé, F; Le Frêne Égaré (Ed. Billaudot)
 Scelsi, G; Ixor; Maknongan; Tre pezzi (Ed. Salabert)
 Sotelo, M; Solo (EME); Argos; Muros de dolor...I (Universal Edition)
 Stokhausen, K; In freundschat (Stokhausen verlag)
 Torres, J; Épodo (Ed. Témperaments)
 Torstensson K; Solo (Ed. Donemus)

Desenclos, A; Prelude, Cadence et Final (Ed. Leduc)
 Denisov, E; Sonate (Ed. Leduc)
 Hasquenoph, P; Concertino op. 34 (Ed. Eschig)
 Hindemith, P; Sonata (Ed. Schott)
 Lauba, C; Sud (Ed. Fuzeau)
 Mihalovici, M; Chant Premier (Ed. i Heugel)
 Milhaud, D; Scaramouche (Ed. Salabert)
 Nodaïra, I; Arabesque III (Ed. Lemoine)
 Taira, Y; Pénombres VI (Ed. Transatlantiques)

Repertorio clásico representativo para *Repertorio con piano acompañante* non incluído na relación anterior: A. Caplet, P. Creston, C. Koechlin, P. Maurice, C. Pascal, P. Sancan... e todo o repertorio con orquestra relacionado anteriormente.

Libros de consulta:

Top-Tones for the Saxophone Sigurd M. Rascher
 Altissimo Register Rosemary Lang
 Saxophone High Tones Eugene Russeau
 Los Armónicos Pedro Iturralde
 Harmonics Ted Nash's
 Échelles Modales (d'après Messiaen) Hubert Prati
 Escuela Moderna para Saxofón (cromatismos) Adolfo Ventas
 Escuela Moderna para Saxofón (arpeggios) Adolfo Ventas
 Preliminary Exercises Ronal L. Caravan
 Hello! Mr. Sax Jean-Marie Londeix
 Le "Thesaurus" du Saxophone Francis Cournet
 Les Sons Multiples Daniel Kientzy
 Multiphonics Ken Dorn

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DA CORUÑA

8. OBSERVACIÓNS